

Almázia

BANSKÁ ŠTIAVNICA MESTO KULTÚRY 2019

číslo 22

21. november 2019

samostatne nepredajné

Výnimočný podvečer Emílie Vášáryovej

V sobotu 16. novembra sa na celom Slovensku uskutočnila už po desiatykrát akcia Noc divadiel. Pri tejto príležitosti Ansámbeľ nepravidelného divadla v rámci cyklu Nebojme sa divadla pozval do Banskej Štiavnice inscenáciu Antikvariát, ktorú našťudovalo občianske združenie Pravda a láska z Bratislavy. Štiavničania tak po prvýkrát naživo uvideli herecké majstrovstvo pani Emílie Vášáryovej, členky činohry SND a patrónky Mesta kultúry 2019.

„Toto divadlo vznikalo podľa predlohy Luby Lesnej, kde opísala príbeh legendárneho antikvariátu Steiner v Bratislave, ktorý má veľkú tradíciu. Pani Lýdiu Piovarcovú, rodenú Steinerovú, som poznala už veľmi dávno, asi pred tridsiatimi rokmi. Stretávali sme sa spolu na Dunajskej ulici, kde občas pracovala v takom malom antikvariáte. Vtedy som ešte netušila o jej príbehu a o tom, že raz ho takto divadelne prerozprávam verejnosti. Je to ťažký, pravdivý a v podstate dokumentárny príbeh o osudoch človeka, ktorý prežil celú arizáciu

E. Vášáryová v premiére pred štiavnickými divákmi v Kocke. Foto: L. Lužina

tohto antikvariátu a celé holokaustové časy,“ povedala v rozhovore pani Emília po predstavení, ktoré si prišlo pozrieť asi 100 divákov nielen z Banskej Štiavnice.

Pani Vášáryová, ako sa vám dnes hralo v meste vášho detstva? Aké sú vaše dojmy?

„Dojmy sú veľmi dobré. Priznám sa, ja som tu vlastne nikdy nehrala, ani ako dieťa. V Katolíckom spolku som niečo občas hrala na klavíri, občas som aj niečo recitovala, nejakú prózu, ale divadlo som tu ešte nehrala, takže pre mňa to bol sviatočný podvečer. Je to neuveriteľné. A tento priestor v Kocke ma zaujal. Viete, čo som si všimla? Je tu veľmi dobrá atmosféra, v miestnosti cítiť takú zvláštnu príjemnú aurou a je tu veľmi dobrá akustika. Som veľmi rada tomu, že sa tu sformoval ďalší priestor, v ktorom sa môžu nielen štiavničania stretávať. Cítila som tu aj veľké

spojenie s divákmi. Je tu dobrá atmosféra, asi tu žili predtým nejakí dobrí ľudia, štiavničania. Teším sa, že som tu bola.“

Čo prinášajú takéto projekty ako naša Almázia mestám, ako je Banská Štiavnica?

„Verím, že Štiavnici priniesol veľa. Bola som aj v iných mestách, nielen na Slovensku, aj v Čechách, ktoré sa stali podobne mestami kultúry a všetci sa zhodli na tom, že to ich mestu pomohlo. Ale takéto projekty a aj tento rok, ktorý sme tu, v Banskej Štiavnici, mali, by mal byť len takou štartovacou plochou k pokračovaniu aktivít. Štiavnica bola vždy pre mňa mes-

tom kultúry a myslím si, že aj ostane. Bola vždy mestom mladých, študentov a ľudí, ktorí sa tu vzdelávali. Na tých našich nádherných historických a nielen školských budovách je vidieť, ako si pred stáročiami ľudia vážili vzdelanie aj umenie a ja dúfam, že to aj naďalej tak ostane a odídené sa bude navracáť. Viem, že sa sem sťahuje aj veľa ľudí, ktorým tiež držím palce. Donesú svoju kultúru, svoje vzdelanie, čo bude mestu aj naďalej pomáhať, pozdvihovať ho ďalej k lepšiemu. Všetkým držím palce!“

Za rozhovor a vaše slová vám, pani Vášáryová, srdečne ďakujeme.

Hubert Hilbert

Patrónka Mesta kultúry 2019, pani Emília Vášáryová, príde čoskoro do Banskej Štiavnice opäť.

Na slávnostné vyvrcholenie a ukončenie projektu Mesto kultúry, ktoré sa uskutoční v sobotu 18. januára 2020 v Kultúrnom centre. O akcii vás bude príloha Almázia podrobne informovať.

Rýchlokurz múzejného agenta v školách

Ďalšie z podujatí Mesta kultúry, ktoré organizuje Slovenské banské múzeum, sa uskutočnili 5. novembra na ZŠ J. Kollára a 14., 15. novembra na ZŠ J. Horáka v Banskej Štiavnici.

Naše mesto zažíva počas tohto roka mnoho rôznorodých akcií a podujatí. V novembri je to aj Rýchlokurz múzejného agenta. Ide o jednu z početných aktivít, ktoré boli pripravené ako súčasť projektu Banská Štiavnica 2019: Renovácia identity, ktorý z verejných zdrojov finančne podporil Fond na podporu umenia. Cieľom

Múzejní agenti pri práci, ZŠ J. Kollára. Foto: Páchniková

bolo interaktívnu formou priblížiť žiakom základných škôl prácu múzejníkov. Zamestnanci múzea navštívili tretíakov, štvrtákov a piatakov priamo počas vyučovania. Na ZŠ J. Horáka sa na podujatí zúčastnilo aj 9 pedagógov, ktorí prišli na Slovensko z Českej republiky a Chorvátska vďaka výmennému programu Erasmus+. Spoznávanie kultúry a tradícií prostredníctvom jazyka. V každej zo šiestich navštívených tried sa deti naučili, ako sa z bežných vecí môžu stať zbierky v múzeu. Tiež zistili, čo zbierka musí mať, aby sa do múzea dostala. Ako to celé funguje, sa dozvedeli prostredníctvom kreslenej postavy múzejného agenta, Maxa Bakera, ktorý bol vytvorený špeciálne pre túto príležitosť a formou netradičného komiksu prezradil okrem iného aj to, že prvé múzeum v Banskej Štiavnici bolo založené v roku 1900. Jeho zakladateľom bol Vojtech Baker, podľa ktorého bol agent pomenovaný. Žiaci sa hravou formou zoznámili s pojmami ako expozícia, výstava, lektor, depozitár a zbierkový fond múzea. Podmienkou absolvovania kurzu bolo úspešné zvládnutie špeciálneho testu. Po zodpovedaní pripravených otázok dostali všetci svoje vlastné preukazy múzejných agentov.

Nebolo to však všetko, čo si pre nich múzejníci pripravili. Nových agentov čakala ich prvá misia. Od svojich vyučujúcich vopred dostali zadanie, aby si v deň konania

Absolventi Rýchlokurzu múzejného agenta, ZŠ J. Horáka. Foto: Páchniková

Rýchlokurzu múzejného agenta priniesli z domu predmet, o ktorom si myslia, že by mohol patriť do múzea. Ich úlohou bolo vyplniť „občiansky preukaz zbierky“, ktorý, ako sa dozvedeli, sa odborné nazýva katalogizačná karta zbierkového predmetu. Keďže tá skutočná je veľmi komplikovaná a náročná na vyplňanie, múzejníci ju pre žiakov upravili. Agenti mali opísať veci, ktoré si z domu priniesli a pozeráť sa na ne očami odborných pracovníkov múzea. Vďaka tomuto projektu sa dozvedeli, že aj staré, prípadne poškodené veci sú hodnotné a treba ich zachovávať pre ďalšie generácie. Naučili sa tieto predmety vnímať ako súčasť života ich predkov. Častokrát to boli osobné veci ich starých alebo prastarých rodičov. Tiež sa dozvedeli, že predmety, ktoré dnes bežne vidia používať u svojich rodičov alebo ich používajú sami, v minulosti vyzerali celkom inak ako dnes.

Ďalšou, ešte náročnejšou úlohou, ktorú od múzejníkov agenti dostali, bolo vytvorenie ich vlastných múzeí v škole. Spoločne so svojimi učiteľkami a učiteľmi pripravili k zbierkovým predmetom „popisky“. Už totiž vedia, že každá vec vystavená v múzeu musí mať pri sebe informácie – čo to je, odkiaľ to pochádza a aké je to staré, aby návštevník vedel, na čo sa pozerá.

Podujatie sa na oboch školách stretlo s pozitívnymi ohlasmi u pedagógov aj u žiakov, ktorí preukázali pri tejto netradičnej úlohe svoje vedomosti a tiež veľký kus nadšenia. Múzejní agenti svojim rodičom, príbuzným, známym a tiež širokej verejnosti predstavia výsledky svojej práce vo vlastnom múzeu, ktoré vytvorili. Slávnostné otvorenia školských múzeí budú na oboch školách verejnými podujatiami, na ktoré vás všetkých srdečne pozývame.

Eva Hurtišová, SBM

Trať mládeže sa priblížila študentom

Projekt TM 49 – 19 má v ostatných týždňoch „dozvuky“ na štiavnických školách. Ondrej Michna zo Slovenského banského múzea sa stretáva so žiakmi a študentmi a hovorí s nimi o histórii i súčasnosti trate.

„Som prekvapený, ako málo poznania o tejto stavbe a pozadí jej vzniku má mladá generácia,“ konštatuje O. Michna a pokračuje: „Našej generácii sa možno táto téma zdá byť „stará“ a dookola opakovaná. Zdá sa ale, že inak je to pri študentoch, ktorí sa často po trati aj vozia, ale jej nevšednú históriu nepoznajú. Aj z tohto dôvodu má táto aktivita zmysel. Nehovoriac o tom, že počas diskusie sa mladí ľudia neraz rozhovoria.

Veľmi ma potešilo, že neraz na konci aj otvorene ocenili získané informácie.“

Spoznávanie dejín a najmä diskusia o histórii s mládežou sa ukazuje v súčasnosti ako mimoriadne potrebný akt. Veríme, že aj týmto projektom sa nám podarilo do škôl priniesť nielen poznanie, ale aj zamyslenie sa nad minulosťou a jej prepojením a odkazom pre dnešnú dobu.

Rastislav Marko

Škola hrou v projekte Detaško galérie

Projekt Detaško galérie smeruje do finále. Spolu s deťmi z drieňovskej ZŠ J. Kollára sme zrealizovali osem tvorivých dielní, workshopov, debatiek o umení a tvorivosti. Zistili sme, že predstavivosť, ktorou sme obdarení, v nás vyvoláva radosť, dáva nám energiu, baví nás s ňou hrať sa a zušľachťovať ju. Počas októbra a novembra prebehli tri podujatia.

Lakiho mestočko a naše chodníčky
Príbehy nezbedného psíka Lakiho piatci zbožňujú. Knižku Lakiho mestočko majú prečítanú. Spolu

s jej autormi Veronou Hajdučíkovou a Marcelom Mészárosom sme sa vybrali na potulky sídliskom Drieňová. Objavovali sme zákutia prostredia a vymýšľali príbehy, ktoré by tu zvedavý psík mohol zažiť. Spoločne sme vytvorili nový scenár – mapu sídliskových dobrodružstiev. Bola to zábava plná vzrušujúcich nápadov.

Štiavnická vesmírna odysea

Čo by sa stalo, keby sa sídlisková škola stala vesmírnou loďou? Štvrtáci sa počas výtvarného workshopu, ktorý viedol Ivan Slovenčák, bez zaváhania zbavili gravitácie a vo svojich predstavách s chuťou pátrali v zákutiach vesmíru. Jednoduché detské skice sa stali podkladom veľkoformátovej spoločnej digitálnej kresby. Tvorba s grafickým tabletom všetkých fascinovala.

S Lakim na Drieňovej. Foto: K. Chrústová

Spoločné stolovanie

Ako vyzerá veľký spoločný detský stôl z vtáčej perspektívy? Čo je to zátišie? Ako ho namaľovať inak, sviežo, zábavne? To všetko si vyskúšali štvrtáci a piatci na ďalšom výtvarnom workshopu. Dielňu Spoločné stolovanie viedla mladá maliarka Nikoleta Šušovicová, ktorá sama kedysi navštevovala ZŠ J. Kollára. Počas kurzu deti vytvorili veľkoformátovú maliarsku skladačku a jej náme-

tom boli ich obľúbené predmety, ktoré denne používajú. Neuveríte, ale mobily a tablety tentokrát neprevládali.

Diela a dielka, ktoré deti vytvorili počas workshopov, už čoskoro v škole nainštalujeme a predstavíme verejnosti na výstave Detaško galérie. O jej otvorení vás budeme informovať v ďalšom čísle prílohy Almázia.

Iveta Chovanová, SBM

Projekty Mesta kultúry s celoslovenským ocenením

Projekt Mesto kultúry sa blíži pomaly ku koncu a postupne prichádzajú aj rôzne reakcie na jeho aktivity. V ostatných týždňoch nás potešili aj dva nečakané, ale o to významnejšie výsledky.

Vanda Mesiariková, ktorá pre projekt Pssst! Drieňová nafotila sériu fotografií Sídlisko s výhľadom (stále je umiestnená na stojiskách), získala ocenenie medzinárodnej poroty a zvíťazila v kategórii Životné prostredie v prestížnej súťaži Slovak Press Photo. Cenu si prevzala 3. 10. 2019 v Bratislave a jej fotografie boli spolu s ďalšími najlepšimi autormi vystavené v bratislavskej Kunsthalles. Mimochodom, náš región mal na tejto výstave ešte jedno zastúpenie, keď svoj cyklus fotografií dovolenkujúcich Bratislavčanov vystavoval Ján Viazanička.

Á-no! Vanda Mesiariková s ocenením v ruke. Foto: súkromný archív

Obrovským prekvapením pre nás bola informácia, že región prekročil aj ďalší náš projekt. Vydarenú prácu s deťmi na Šobove, s ktorými Dodo Klimko, Wuačkowec a Marek Garai vytvorili pesničku Čavo-

re, ocenila verejnosť množstvom zhladnutí na internete, ale aj pozitívnymi slovami. Nečakali sme však, že porota celoslovenskej súťaže Roma Spirit vyberie tento projekt spomedzi desiatok ďalších do finále

súťaže v kategórii Čin roka. Odozvuďovanie cien sa uskutoční v závere novembra v priestoroch Slovenského národného divadla a záznam z podujatia uvedie aj RTVS.

Rastislav Marko

Padlášový výber zo spomienok Zuzany Knezovičovej

„Emocionálnych pôžitkov
spolku Autorov v Banskej
Štiavnici zažilo doteraz na
120 podujatiach vyše
27 000 priamych
účastníkov.“

Padlášový výber, zľava: J. Jakubík, M. Pigoš, Z. Knezovičová, r. 1999.

Foto: archív autorky

Tak sa Padlášový výber predstaviť v roku 1997 v bulletine festivalu Strunobranie. A to skupina aktívne fungovala ešte ďalších 13 rokov.

Padlášový výber vznikol ako hudobno-poetické združenie, ktoré spolupracovalo s poetickým združením Salamandra. Fungovanie kapely možno rozdeliť na 2 obdobia: 1993 – 2000, kedy išlo o skupinu v rôznom zložení hudobníkov a po roku 2000, kedy zostalo duo basa – spev.

V roku 1993 pôsobil Padlášový výber v zložení gitarista Michal Pigoš a basgitarista Ján Jakubík. O spev a recitáciu sa postarali Ľudmila Klimková, Beata Dedoková a Janka Luptáková. Dievčatá sa však rozprchli do sveta a gitaristi zostali sami. V roku 1996 sa k nim pripojil bubeník Marián „Popo“ Popovič a neskôr speváčka Zuzana Knezovičová. Ako štvorica fungovali veľmi dobre a absolvovali vystúpenia ako Večer so Zuzanou Kronerovou v Pezinku, Bratislavské kultúrne leto – koncert na Hlavnom námestí, festival Huritan v B. Štiavnici, Jazzové dni v Lučenci či Folkové Vianoce v Bratislave. Po odchode Popa nastúpil na jeho miesto gitarista Pavol Kružlic, s ktorým skupina hrala napríklad na Národnom výstupe na Rysy a na Folkfóre v Bojniciach, z ktorého sa robil aj televízny záznam. Ďalej spomeňme podujatie Urobme si ticho v bratislavskom divadle AHA, ktoré sa vysielalo ako samostatná relácia na STV a pre Slovenský rozhlas bola skupina hu-

dobným hosťom v relácii Apopó plus. V tom čase bola skupina taká populárna, že hrala každý víkend. Večer sa vrátili z jedného koncertu a ráno odchádzali na ďalší.

Dvojica Knezovičová – Jakubík (dnes manželia) však vytvorili pár, čo postupne spustilo odchody ostatných členov z kapely. Bolo úplne šialené zostať hrať v kombinácii spev sprevádzaný basgitarou. Skúsili to ako predkapela skupiny Aurel z Levíc a mali veľmi pozitívnu odozvu. Veľký ohlas publika na Folkových Vianociach v Bratislavskej Dúbravke ich len utvrdil, že idú správnou cestou. Ako dvojica zostali viac flexibilní a s vystúpeniami sa vreco roztrhlo. Absolvovali napríklad Deň Zeme v Handlovej, folkové pódium v Prievidzi, samostatný koncert v Zichyho paláci v Bratislave, koncert v Nitrianskom bábkovom divadle, Hodžove dni na Gymnázium v Sučanoch... Keďže to bolo obdobie kultúrneho ticha v Banskej Štiavnici, Padlášový výber začal organizovať každý mesiac hudobné podujatia, vždy s iným hudobným hosťom – Folkové padláše. Skupina využila svoje známosti so slovenskými hudobníkmi, a tak sa mohli tieto koncerty konať pravidelne dva roky. V roku 2002 sa im tiež podaril husársky kúsok, keď dvojica získala

stály angažmán v hoteli Smokovec v Starom Smokovci. Hrávali tam pravidelne po tri roky.

V roku 2001 vydal konečne Padlášový výber CD Minulo sa mydlo – ako prílohu časopisu WATT s nákladom 10 000 kusov. Konečne sa ich skladby mohli začať hrať v rádiách a hrávajú sa dodnes. Okrem tohto CD sa Zuzana Knezovičová autorsky a spevom podieľala na CD Martina Chrobáka Ďaleko a pešo, Ján Jakubík nahral basgitaru na CD šansónovej speváčky Rie Ferčákovej.

V roku 2002 sa Padlášový výber dostal do Čiech, a to hneď dvakrát. Najskôr to boli Jesenníky v rámci podujatia Slovenské jaro ve Slezku a nasledovalo valašské Kumštovanie vo Valašských Kloboukoch. V tom istom roku boli hrať prvýkrát na piešťanskom festivale Lodenica.

Nie je snáď väčšie mesto na Slovensku, kde Padlášový výber nehral. Pre Slovenskú televíziu nahrali štyri relácie, absolvovali niekoľko rozhovorov v Slovenskom rozhlase. Pre rádio Lumen nahrali Pašiové hry.

Hudobná dvojica Jakubík – Knezovičová sa stala manželskou dvojicou a dnes sú rodičmi troch detí. Naposledy sme ich mohli vidieť hrať na Salamandrových dňoch v roku 2017.

Zuzana Knezovičová

Kalendár podujatí

**J. Gábor – Prechádzka
a vernisáž Transfer
– Prechod**

Sobota 23. 11.
Stretnutie na Nám.
Sv. Trojice o 14:00
Prechádzka, v závere
ktorej nás čaká vernisáž
najnovšej realizácie autora.

**Školské múzeum –
slávnostné otvorenie
pre verejnosť**

Štvrtok 28. 11. o 15:00
ZŠ J. Horáka, Dobšinského 17
Absolventi Rýchlokurzu
múzejného agenta otvárajú
svoju vlastnú výstavu, na
ktorú vás srdečne pozývajú.

**Divadlo Kontra:
Nenávidím**

Sobota 30. 11. o 17:00
Kultúrny dom Preňčov
Vynikajúca komédia, ktorá
získala na Kremnických
gagoch cenu Objav roka.

**Finisáž výstavy
Krištáľová reťaz/
koncert Ján Cikker 105**

Sobota 30. 11.
18:00 Koncert
19:00 Finisáž výstavy
Galéria J. Kollára,
Nám. sv. Trojice 8
Pozývame vás na koncert
spojený s finisážou výstavy.

Bližšie informácie
o podujatiach na: **Facebook:**
almaziastianica alebo na
stránke **almaziastianica.sk**

Almázia